

OECUMENE
GAVE EN OPGAVE

Gemeenschap De Hooge Berkt
Bergeijk, 2020

VOORWOORD

‘Het wonder van de eenheid is al begonnen’, zegt paus Franciscus. Wij, als gemeenschap De Hooge Berkt, delen in de blijdschap om deze gave van eenheid voor de kerken, voor iedere gelovige. Deze blijdschap komt tot uitdrukking in onze gastvrijheid en de weg die we gaan in de oecumene. Oorsprong en doel van de oecumene en van gastvrijheid ligt in het koninkrijk van God, dat al aanwezig is en komt. Ons vertrouwen daarop geeft zin en betekenis aan ons leven.

We zien de gave van de eenheid ook als opgave en onderzoeken: waar komt die gave van de eenheid vandaan, wat doen we ermee in ons leven en waar kijken we naar uit? In deze notitie *Oecumene, gave en opgave* beschrijven we het referentiekader, waarin we als gemeenschap ‘gaan en staan’ in de oecumene, spiritueel en praktisch, met aanvulling van elkaars gaven. Wij staan in de tijd, tussen oorsprong en voltooiing, tussen Alfa en Omega en geloven dat Christus aan het begin en aan het einde staat. We wagen het christelijk leven concreet te maken in het samenleven en vieren, in de ontvangst van gasten en in onze ontmoetingen buiten de gemeenschap. Dit wagen betekent dat we altijd in beweging zijn en als gemeenschap een beweging in de tijd zijn.

In de verbinding met de kerken vinden we de ruimte als proeftuin en als plaats van uitwisseling. We zijn dankbaar voor deze tastbare verbinding met het hart van de kerk.

Gemeenschap De Hooge Berkt,
Bergeijk, 2020

INHOUD

Inleiding 5

Hoofdstuk 1. **Opdracht van de werkgroep oecumene** 9

Hoofdstuk 2. **Wat betekent oecumene voor ons**
Christus en de Vader, bron van eenheid 10

Hoofdstuk 3. **Eenheid in Christus** 12
3.1 Katholiciteit, gave en opgave
3.2 Katholiciteit van de kerken
3.3 Uitwisseling van gaven
3.4 Katholiciteit in onze gemeenschap
3.5 0ecumene als persoonlijke levenshouding

Hoofdstuk 4. **Verbinding met de kerken** 20
4.1 Verbinding als gemeenschap
4.2 Verbinding als leden

Hoofdstuk 5. **Uitwisseling van gaven in de praktische oecumene** 23
5.1 In het samenleven
5.2 In de ontvangst van gasten
5.3 In de liturgische vieringen
5.4 Sacramenten in een oecumenische gemeenschap
5.5 Bijzondere vormen van vieren
5.6 Vieren bij uitvaart
5.7 Deelname aan vieringen elders
5.8 Oecumenische vieringen met lokale kerken
5.9 Diaconie, omzien naar elkaar

Hoofdstuk 6. **Ten slotte** 30

INLEIDING

Aanleiding voor de notitie
Gemeenschap De Hooge Berkt ontstond in 1967, de tijd na het Tweede Vaticaans Concilie, vanuit het verlangen en de concrete zoektocht van Rooms-katholieke en geëngageerde gelovigen. In onze oorsprongsgeschiedenis als gemeenschap zijn we verankerd in de Roomskatholieke kerk en van daaruit op zoek gegaan naar nieuwe vormen van christelijk leven. Nieuw was het samenleven van mensen met verschillende roepingen en achtergronden in één gemeenschap. Mevrouw Klomp, onze stichteres sprak van een gemeenschap van: priesters, religieuzen en leken, jong en oud, gehuwd en ongehuwd. De gemeenschap heeft in haar oorsprong en opbouw veel te danken aan enkele leden van de orde van de Jezuïeten. Daarnaast kwam er ook steun van andere ordes en congregaties, doordat leden daarvan hier kwamen meeleven. De mensen van de oorsprong waren allen lid van de RK kerk en hadden daar hun verbindingen, de religieuzen met hun ordes en congregaties. Ze brachten een kloostercultuur mee en daarop kon de jonge gemeenschap verder bouwen. Er werd samen gebeden in een avondgebed en al snel ontstond er een morgen- en middaggebed. Na enkele jaren werd er eucharistie gevierd. Pater Jan Berger sj, een van de stichters, ging daarin als priester voor. Later gingen ook andere geordineerde priesters voor die langer of voor kortere tijd in de gemeenschap woonden en die daartoe een delegatie hadden ontvangen van hun orde of bisschop. Mevrouw Klomp had geregeld contact met de bisschop van Den Bosch. In de jaren ’70 - ’80 traden ook christenen uit andere kerkelijke tradities toe, voornamelijk uit de protestantse kerken en mensen zonder kerkelijke verbinding. Ze konden zich invoegen, maar hun komst vroeg op den duur toch om bredere oecumenische kaders. Zover was het nog niet. Binnen de RK kerk waren we als gemeenschap geen officiële kerkelijke vereniging met een statuut. Tussen 1988 en 1990 is onderzocht of we een kerkelijke vereniging binnen de RK kerk zouden worden, dit mede in verband met de mogelijkheid tot wijding van een priester voor de gemeenschap. De bisschop van Den Bosch heeft ons uiteindelijk aangeraden om geen kerkelijke vereniging te worden en zegde toe dat hij een priester voor onze gemeenschap wilde wijden. Deze wijding gebeurde in 1992. We hebben het advies gevolgd en konden dit gaandeweg beamen. De gemeenschap heeft ook geen kerkjuridische banden met andere kerken. Leden van de gemeenschap hebben dat wel. We hebben als gemeenschap al die tijd hartelijke contacten onderhouden met de bisschop van Den Bosch, met ordes en congregaties en andere kerkelijke organisaties.

In 1995 kregen we een impuls om te gaan werken aan de oecumene. Vanuit betrokkenheid op de broeders in Taizé, werd ons gewezen op de pauselijke Encycliek *Ut unum sint, dat zij allen één zijn,* die dat jaar verscheen. Er kwam binnen de gemeenschap gesprek op gang over de verschillende kerkelijke achtergronden van de leden. Dit leidde tot bewustwording van onze verschillen en van wat ons met elkaar verbond. Om richting te vinden voor onze gang in de oecumene werd in 1999 de werkgroep Oecumene opgericht. Deze werkgroep ging voorop in studie en organiseerde enkele themaweekenden. In 2002 deed de werkgroep verslag van haar verkenningstocht in het Hooge Berktcahier nr. 3: *Wij, kerk en oecumene*. Daarin staat verwoord dat de gemeenschap vanuit een impliciet oecumenische gezindheid transformeerde naar een expliciet standpunt als oecumenische gemeenschap en hoe dit gestalte kon krijgen binnen de brede oecumenische beweging. Een voorbeeld is de samenstelling van een *Eigentijdse oecumenische getuigenkalender*. Naast de bekende RK heiligen, als getuigen van het leven van Jezus Christus, kwamen daar ook getuigen op uit de andere kerkelijke en spirituele tradities, van alle plaatsen en alle tijden, uit de

geschiedenis en meer eigentijds, met waar mogelijk, een voorkeur voor vrouwen omdat zij in het verleden beperkte aandacht hebben gekregen in getuigen- of heiligenkalenders. Verder gaf de werkgroep Oecumene ook adviezen voor het vieren in de liturgie. Sinds de oprichting van de werkgroep Oecumene is de reflectie op oecumene door enkelen onophoudelijk gecontinueerd. In 2007 publiceerden zij een notitie *'Gaan en staan in de oecumene'* waarin o.a. wordt gepleit voor het zo nu en dan vieren van het heilig avondmaal, naast het vieren van eucharistie. De werkgroep achtte haar taak daarmee voorlopig afgerond. In de praktijk zouden haar aanbevelingen vorm moeten krijgen. In 2017 kon een volgende stap worden gezet. Naast het vieren van eucharistie met een rooms katholieke priester als voorganger ging er vanaf dat moment ook maandelijks een oud katholieke priester voor. Ook werd er vanaf dat moment maandelijks heilig avondmaal gevierd met een predikant van de protestantse kerk in Nederland als voorganger. Deze voorgangers uit de verschillende kerken zijn lid van de gemeenschap. Al deze ontwikkelingen vroegen opnieuw om een proces van bezinning op onze oecumenische weg, intern en ook in externe contacten. Wat waren we aan het doen en wat was de betekenis daarvan? Door het bestuur is hiervoor aandacht gevraagd en werd een nieuwe werkgroep Oecumene opgericht met de opdracht om deze processen op gang te brengen. De relatie met de kerken kreeg opnieuw aandacht en we zijn met de betreffende kerken serieuze verbindingen aangegaan zoals we dat doen met de RK kerk. De ruimte die we krijgen gaat hand in hand met interne en externe ordening. De werkgroep Oecumene heeft zich allereerst tot taak gesteld een notitie te schrijven om de referentiekaders te verhelderen: hoe is onze verbinding met de kerken en wat is de betekenis van oecumene voor onze gemeenschap? Het bleek opnieuw een proces van bewustwording voor de werkgroep en de gemeenschap, door de gesprekken met leden, contact met externe deskundigen en door studie. Stap voor stap ontstond de notitie. Het resultaat heeft u nu in handen.

Leeswijzer

De notitie is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 1 wordt de opdracht van de werkgroep geformuleerd. Dan gaan we in hoofdstuk 2 en 3 enkele begrippen en vooronderstellingen uitdiepen. We concentreren ons op de betekenis van oecumene voor ons (2) en formuleren een aantal belangrijke uitgangspunten (3). Op deze bodem zet de notitie dan koers uit voor de verbinding met de kerken (4). Hierna is het referentiekader voldoende opgebouwd om concreter uit te werken hoe de praktische oecumene gestalte krijgt en kan krijgen in de uitwisseling van gaven (5). In het laatste hoofdstuk werpen we een blik vooruit en formuleren we ons verlangen hoe deze notitie verder zal groeien in onze Gemeenschap (6).

1. OPDRACHT VAN DE WERKGROEP OECUMENE

Onze gang in de oecumene geldt de gehele gemeenschap. Binnen het geheel vormen enkele mensen de werkgroep Oecumene. De werkgroep werkt binnen de kaders die door het bestuur van de gemeenschap zijn vastgesteld of die in overleg met het bestuur worden ontwikkeld. Ze begeleidt en stimuleert interne en externe processen en stemt deze op elkaar af in de volgende taken:

INTERN:

- Referentiekader opbouwen: wie zijn we als gemeenschap, wat is onze bron en wat ons doel in de oecumene, verhelderen en omschrijven van begrippen als: oecumene, katholiciteit e.a.
- Schrijven van documenten zoals deze notitie voor intern en/of extern gebruik.
- Zorgen voor de interne communicatie in de gemeenschap, zoals het faciliteren van gesprekken over de rijkdom en het ongemak van de verschillen.
- In de gemeenschap het oecumenisch bewustwordingsproces op gang brengen door onderlinge communicatie en door praktische oecumene: in het concrete samenleven, in de ontvangst van gasten; in diaconie (lokaal), in liturgische vieringen; in studie en verdieping.
- Stimuleren van een persoonlijke oecumenische levenshouding van leden, vrienden en gasten.
- Samenwerken met andere werkgroepen binnen de Stuurgroep Spiritualiteit zoals: Liturgie, Studie/ ‘t Verdiep en met de Stuurgroepen Gemeenschapszaken en Gastvrijheid.
- Verkennen en verwoorden van overeenkomsten en verschillen tussen de kerken waarmee we verbinding hebben.

EXTERN:

- Contacten met de kerkleiders in Nederland voorbereiden, in samenwerking met het bestuur.
- Als gedelegeerde van de gemeenschap relaties onderhouden en contacten aangaan met kerkelijke instanties en oecumenische organisaties zoals: de andere kerken in Bergeijk, de Regionale Raad van kerken, de Raad van kerken in Nederland, de Rooms Katholieke Vereniging voor Oecumene, Oecumenisch Forum voor Katholiciteit.
- Mensen ontvangen op deze plek van uitwisseling tussen de verschillende kerken, zoals het organiseren van een symposium.
- Studeren en reflecteren op de geschiedenis van de oecumene; verzoening van geschiedenissen.
- Literatuur en documenten lezen als oecumenisch referentiekader; theologische, kerkordelijke en liturgische eigenheid toetsen.
- Bezoeken van lezingen en bijeenkomsten met oecumenische onderwerpen.
- Signalen opvangen en zo nodig contacten aangaan met voor ons belangrijke mensen en kerkelijke organisaties zoals: de Wereldraad van kerken, Taizé, de Paus.

2. WAT BETEKENT OECUMENE VOOR ONS?

Christus en de Vader, bron van eenheid
Ons gaan en staan in de oecumene heeft als bron het gebed van Jezus, zoals de evangelist Johannes vertelt:

> "Ik bid voor hen die Mij gegeven zijn en voor degenen die door hun woord in Mij geloven: dat zij allen één mogen zijn. Zoals U, Vader, in Mij bent en Ik in U, zo moeten zij in Ons zijn, zodat de wereld kan geloven dat U Mij hebt gezonden. Ik heb hen laten delen in de heerlijkheid waarin U Mij hebt laten delen, opdat zij één mogen zijn zoals Wij één zijn." (Johannes 17, 20-22, vertaling KBS 95)

Wij mogen delen in deze heerlijkheid, de onderlinge liefde, opdat wij één zijn zoals de Vader en Christus één zijn. In de doop hebben wij in Christus deel gekregen aan de liefde en aan de eenheid waarvan Hij getuigt. Als gedoopte zijn wij ook opgenomen in het lichaam van Christus en van de kerk van alle plaatsen en alle tijden. In de doop zijn wij één. Deze eenheid, deze onderlinge liefde, houdt verband met de geloofwaardigheid van het evangelie in de wereld. Wij kunnen niet berusten in de verdeeldheid die er onder de christenen is en die zichtbaar is tussen de kerken. Het vraagt dat we ons, persoonlijk en als kerk (be)keren naar Christus.

We stellen ons, samen met anderen, de vraag of het niet tijd wordt dat we als christenen voorrang geven aan onze christelijke identiteit van de doop boven onze eigen kerkelijke identiteit? In de eerste plaats: Christenen.

Christelijke eenheid of eenwording is een teken en een instrument van eenheid en vrede van de hele mensheid. In dit perspectief op heel de mensheid komen ook de andere Godsdiensten en wereldbeschouwingen in zicht en daarmee de interreligieuze dialoog. We staan open voor contacten met álle mensen waar dat de vrede kan dienen. We geloven dat joden, christenen en moslims bidden tot één en dezelfde God, God die aan het begin van de wereld staat. God die zorg heeft voor iedere concrete mens en die mens aanvaardt. Dit is ook genoemd in de 'Verklaring over de houding van de R.K. kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten' van het Tweede Vaticaanse Concilie. Het benoemen dat God als barmhartig, zorgzaam en liefdevol tegenover de mensen staat geeft ons een basis voor onderling contact.

Als Gemeenschap De Hooge Berkt kiezen we ervoor om samen met vele andere christenen te werken aan de eenheid van de christenen, en dit te doen in verbondenheid en in samenwerking met de kerken. We weten ons geworteld in die ene kerk. In Christus heeft de kerk haar oorsprong en bestemming en is zij één en katholiek in de betekenis van 'christelijk'.

3. EENHEID IN CHRISTUS

3.1 Katholiciteit, gave en opgave

Katholiciteit, eenheid als christenen, gaat uit van de ***spirituele eenheid*** die ons gegeven is in Christus. Het is deze gave die voor ons uitgangspunt is: voor de kerk die we samen vormen, voor ons zijn in de wereld en voor ons leven in deze gemeenschap. Mevrouw Klomp, onze stichteres, verwoordde na jaren gemeenschapsleven: “Neem de naam van Jezus Christus uit ons midden weg en we zijn nergens.” Dat is ook onze ervaring. In 2002 verwoorden we dit opnieuw in de toelichting op onze missie: “Het leven van Jezus Christus is de inspiratiebron om ons bestaan te verankeren in vertrouwen op de Bron van leven die liefde is.” Katholiciteit is ook een bepaalde keuze voor ***zichtbare eenheid*** tussen de verschillende kerken. We hebben met elkaar te maken en kiezen daarvoor. Die keuze is niet vanzelfsprekend. Wij als Gemeenschap De Hooge Berkt hebben de keuze voor katholiciteit gemaakt en zien dat als een bijzondere opdracht en een proces waaraan we willen werken.

3.2 Katholiciteit van de kerken

De ene kerk is in de loop van de eeuwen gebroken geraakt en zoekt naar wegen van herstel. Doop en eucharistie of heilig avondmaal zijn daarbij centrale thema's. Verschillende kerken hebben, na het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965), elkaars doop erkend. De doop is daarmee weer een gezamenlijke basis om met elkaar in gesprek te komen en een teken van zichtbare eenheid onder de christenen. De ene kerk heeft in Christus één Heer en één tafel. Voor het samen vieren van eucharistie of heilig avondmaal is echter tussen de meeste kerken nog geen basis gevonden en verwoord. Hier blijft de gebrokenheid van de kerken tot nu toe zichtbaar. We nemen de gave van de eenheid serieus, en kunnen ons dan ook niet neerleggen bij de gebrokenheid van de kerk: we zien het als een opgave om mee te werken aan zichtbare eenheid. We bedoelen daarmee de eenheid tussen de zichtbare kerken hier op aarde, met inbegrip van kerkstructuren en kerkelijke ambten. Hierover wordt het gesprek tussen de kerken gevoerd om te komen tot zichtbare eenheid. Eenheid bedoelen we niet als eenvormigheid, maar als 'gemeenschap van kerken' (koinonia) zoals de Wereldraad van Kerken dat verwoordt.

Geen kerk kan op zichzelf de ongedeelde kerk zichtbaar maken. Katholiciteit betreft de eenheid tussen de christelijke kerken die alleen sámen de kerk van Christus vormen. Want alleen 'samen met alle heiligen', in verbondenheid met de kerk van alle tijden en alle plaatsen, kunnen wij de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte van Gods liefde verstaan (Efeziërs 3,18). Deze visie op kerk-zijn vinden we ook in de geloofsbelijdenis van Nicea als we spreken van: één, heilige, katholieke en apostolische kerk. Katholiciteit is geen bezit, maar een gave die haar oorsprong vindt in Christus en die door de doop uitstroomt in de hele christenheid, in de ene kerk. Wij staan als gemeenschap met een eigen missie in die traditie en zien onszelf als deel van de ene kerk, de kerk van alle plaatsen en alle tijden. Het vraagt van ons dat wij die traditie blijven zien als de bedding waarin wij stromen, zoals Vincentius van Lerins, monnik in Noord-Frankrijk ruim 400 jaar na Christus zegt:

> "…Evenzeer moet in deze algemene of katholieke kerk uitermate ervoor gezorgd worden dat wij datgene vasthouden wat overal, wat altijd, wat door allen geloofd is. Dat is waarlijk katholiek."

Het kennen van deze katholieke of algemeen christelijke traditie is belangrijk bij het zetten van nieuwe stappen. Dat vraagt om te blijven communiceren, met allen en in het bijzonder met de mensen die op knooppunten staan in de kerken. Het zal daarbij niet alleen over de leer gaan maar ook over de praktijk in het leven. Die twee in wisselwerking met elkaar.

> "De kerk is katholiek omdat zij gericht is op alles en allen en haar boodschap gericht is op de gehele menselijk samenleving. Als de kerk één is (katholiek) zal ze een geloofwaardig teken kunnen zijn van Gods heilzame bedoeling met deze wereld." (Oecumenisch Forum voor Katholiciteit, 2012).

3.3 Uitwisseling van gaven, het wonder

Kerken en christenen werken ‘als één lichaam’ als zij elkaar respecteren en waarderen in hun gaven en elkaar leren zien als aanvulling. Er is niet sprake van een ‘ware’ kerk als een tegenprofilering tegen andere kerken. Verscheidenheid is vruchtbaar als kerken open zijn naar elkaars gaven. Paus Franciscus stimuleert de oecumene door uitwisseling van gaven en zegt: “Het wonder van de eenheid is al begonnen”. Hij accentueert:

> “Niet de onderwerping van de één aan de ander, noch de absorptie van de één door de ander, [maar] vooral de aanvaarding van alle gaven die God aan eenieder gegeven heeft, als teken aan de gehele wereld van het grote geheim van de verlossing door Christus de Heer, door de heilige Geest”.

(Evangelii Gaudium 246, over de verkondiging van het Evangelie in de wereld van vandaag. Hoofdstuk 4: De maatschappelijke dimensie van de evangelisatie. In dit hoofdstuk gaat het o.a. over de oecumenische dialoog)

Een voorbeeld: uitwisseling van gaven is te zien in de liederen die we zingen. Eeuwenlang hadden kerken hun eigen liederen. Aan de liederen was een kerk herkenbaar. Tekst en muziek waren vaak uitdrukking van de eigen identiteit. Er was schaars contact tussen verschillende tradities, de kerkmuren werkten als stevige hindernissen. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie is er wereldwijd een uitwisseling op gang gekomen. De gemeenschap De Hooge Berkt plukte daar de vruchten van. We zingen liederen uit verschillende kerktradities, in verschillende stijlen zoals: gregoriaanse gezangen in de RK kerk, liederen uit de Oostersorthodoxe kerk, het protestantse Geneefse Psalter en andere protestantse liedbundels, liederen uit de Anglicaanse kerk, liederen uit Taizé en Iona. We schreven ook zelf liederen voor onze liturgie in deze verschillende stijlen en vonden daarin ook een eigen kleur. De uitwisseling van liederen tussen de kerken werkte als een aanvulling en gaf zicht op een nieuwe eenheid. Liederen zijn veel meer een uitdrukking geworden van christenen uit verschillende kerken en een middel om samen te zijn, te bidden en God lof te prijzen. Wij spelen daarin als gemeenschap een regionale rol, zoals Taizé en Iona dat wereldwijd doen.

Verzoening

Katholiciteit in deze zin betekent dat we oog hebben voor de bijzondere gaven van iedere kerk en ons afvragen wat deze gave kan inhouden voor mij of voor ons allen. Het is voor ons als gemeenschap een opgave om mensen in deze geest van eenheid te ontmoeten en te ontvangen. We willen de verschillen (eigenheid) goed aftasten, verwoorden en respecteren, maar ook zien wat er groeit aan verbindingen en samenhang. Het vraagt een taal die verschillen duidelijk maakt en tegelijkertijd geschiedenissen verzoent. Met deze notitie willen we een bijdrage leveren aan het proces van het verwoorden van zowel de verschillen als de samenhang waarin deze verschillen een plaats kunnen krijgen. Verzoening blijkt nodig in het leven van vele mensen en hun families, ook tussen kerken en bevolkingsgroepen.

3.4 Katholiciteit in onze gemeenschap

Als Gemeenschap De Hooge Berkt vormen wij al meer dan vijftig jaar een oefenplek om samen met mensen van verschillende afkomst en achtergrond christelijke leven concreet te maken. Katholiciteit is voor ons een avontuur, de toekomst in. We zijn een proeftuin in verbinding met de kerken en weten ons deel van de ene kerk.

Onder één dak, gemeenschap als proeftuin

Katholiciteit betekent voor de leden dat we deel uitmaken van een gemeenschap waarbinnen ‘christenen uit verschillende kerken onder één dak’ samen leven, leren en liturgie vieren. Dit is een manier om christelijk leven concreet te maken. We noemen dat praktische oecumene. Frère Alois van Taizé ziet in dit ‘leven onder één dak’ een zichtbaar teken van hoop voor de hele kerk en doet een brede Oproep aan kerkelijke leiders:

“Wordt het niet tijd dat we voorrang geven aan de algemene christelijke identiteit van de doop? Daaruit voortvloeiend komt de vraag: zouden de verschillende kerken niet moeten proberen om onder eenzelfde dak te durven komen? (…) We moeten middelen vinden en acties ondernemen die, ook al zijn ze slechts tijdelijk, de vreugde van de eenheid tonen en die leiden tot zichtbare tekenen van de kerk van God, lichaam van Christus, en de gemeenschap van de heilige Geest”.

In dit ‘leven onder één dak’ speelt niet alleen de kerkelijke en culturele afkomst een rol, maar ook het dagelijks samenleven en het samen vieren van bemoediging en herstel van vertrouwen. De vreugde om de gemeenschap van de heilige Geest werkt genezend.

Gemeenschap als plek van genezing

Katholiciteit, samenleven als christenen, berust op de liefde tussen Christus en de Vader, zodanig dat wij mensen volop kunnen leven. Het avontuur van de liefde is echter vaak verdrongen door wantrouwen en controle of onverschilligheid. Mensen zijn gewond geraakt aan het leven en hebben de moed verloren om op te staan, ziek van ervaringen in hun leven, ook in de kerk. De kerkgemeenschap is bedoeld als een plek van genezing, maar is ook zelf verwond geraakt en verwondend.

Hier en daar zijn er gelovigen die hun wonden niet langer verbergen, maar aanvaarden en genezing zoeken. Onze gemeenschap is zo’n plek van genezing. Ze kan dat zijn als gemeenschap van mensen die samen een bedding vormen. Als de pijn in iemands leven wordt aangeraakt, kan dit een bron worden van troost en nieuw perspectief: Christus is ook gekomen voor gekwetsten en zwakken. Hij raakt ons aan met zijn boodschap van liefde en bevrijding. Mensen ervaren dat zij afgebroken worden en gaan door de leegte heen, staan op en komen weer in beweging. Christus blijft bij ons – in de leegte, de verwondingen en de zoektocht naarheling.

Свята Трійця

Openheid naar allen
Veel mensen hebben geen kerk van afkomst. Voor hen is de boodschap van het evangelie nieuw. Zij zijn soms te gast in deze gemeenschap voor korte of langere tijd. Als zij aansluiting zoeken, is het belangrijk dat zij de kern van de boodschap van het evangelie herkennen: de liefde die er is tussen de Vader en Jezus, de liefde waaraan zij deel krijgen. Deze liefde is onvoorwaardelijk en voor iedereen. De algemeen aanvaarde tradities van de kerk maken het mogelijk om je te laten dopen en te verbinden met andere christenen en deel te worden van de kerk, van het ene lichaam van Christus. Andere sacramenten zijn daarbij als brood uit de hemel, voedsel voor onderweg, de weg van de menswording. Daarin komt Jezus ons tegemoet. Leven in onze gemeenschap betekent dat we elkaar niet uitkiezen. Ieder die hier wil zijn is ooit welkom geheten. In die ruimte kunnen we, als verschillende personen, de ander opnemen en worden wie we zijn. Dat is de basis voor een oecumenische levenshouding.

3.5 Oecumene als persoonlijke levenshouding

Katholiciteit, samen christen zijn, vraagt iets van kerkinstituties, maar ook van ons als personen. Het verwerven van een oecumenische levenshouding is geen vanzelfsprekendheid. Het vraagt een proces van menswording dat jaren kan duren. Oecumene heeft haar begin en einde in Christus. Daartussen zijn wij onderweg. Steeds opnieuw verdiepen we ons in de Bijbelse bronnen en in het leven met Jezus Christus. Zijn naam verbindt ons en zet ons op nieuwe wegen.

Innerlijke strijd
De keuze voor katholiciteit vraagt wat. Dat is de ervaring van verschillende mensen in deze gemeenschap. De ander in zijn/haar traditie toelaten in je leven gaat niet vanzelf en vraagt de bereidheid om te leren. Het kan gepaard gaan met een innerlijke strijd die haar fundament vindt in Christus en waarin Hij ons is voorgegaan. Paulus schrijft in de brief aan de Efeziërs over Jezus:

> "Want Hij is onze vrede, die de twee één heeft gemaakt en de tussenmuur, die scheiding maakte, de vijandschap, weggebroken heeft, doordat Hij in zijn vlees de wet der geboden en inzettingen buiten werking heeft gesteld, om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe mens te scheppen…" (Efeziërs 2, 14-20)

Jezus heeft in zijn vlees de tussenmuur die scheiding maakte, weggebroken, om in zichzelf de twee tot één nieuwe mens te scheppen. In zijn vlees, in zijn lichaam: dat gaat allereerst over joden en christenen. Die strijd, vrede makende, vindt soms ook plaats in óns. Terwijl we trouw blijven aan de eigen kerk kan de scheidsmuur worden doorbroken die er was met andere kerken, zodat de vijandschap wordt overwonnen en er vrede neerdaalt.

Er groeit soms meer dan je ziet
Verschillen zijn er niet alleen tussen, maar ook binnen de kerken. Ze kunnen tot vruchtbaarheid leiden, mits we erover in gesprek komen. Zo ook in onze gemeenschap. Een nauwkeurig proces en een weloverwogen koers zijn nodig om samen op weg te blijven. Respect voor persoonlijke en kerkelijke eigenheid is een basisvoorwaarde voor eenheid. Dat geldt voor jezelf én voor je naaste: 'Wat gij wilt dat u geschiedt doe dat ook aan een ander.' Dat respect wordt gediend als je met elkaar in gesprek gaat en de verschillen durft te zien en te benoemen. Onverschilligheid en ongeïnteresseerdheid belemmeren verzoening tussen mensen en hun geschiedenissen. Nieuwsgierigheid werkt openend en genezend. Soms wordt er ineens een nieuwe stap gezet of kun je zelf een nieuwe stap zetten. We worden uitgedaagd om te vertrouwen op God die er is en zal zijn, op Jezus die met ons is en ons doet opstaan en op de heilige Geest die ons troost en bemoedigt. Deze spiritualiteit voor onderweg is een gave en een opgave tot herstel van vertrouwen.

SPIRITUALITEIT VOOR ONDERWEG

Spiritualiteit voor onderweg kunnen we uitdrukken in een aantal uitspraken die voor ons in de afgelopen jaren bakens waren om onze weg te gaan. Ze zijn verzameld in het samengaan van geloven en leven, in leerhuizen, door studie en levenservaring:

- Waar twee of meer in mijn Naam bijeen zijn, daar ben ik in hun midden.
- Als persoon en als kerk vindt het proces van de oecumene een bron in “een innige verbinding met God en met heel het menselijk geslacht” (Erik Borgman)
- ‘De ander liefhebben als jezelf’, kan je overkomen als je jezelf geliefd weet.
- Een oecumenische levenshouding is een keuze die je van binnenuit leert maken en die kan leiden tot verbinding tussen mensen die verschillend zijn in achtergrond en afkomst: lokaal, nationaal en globaal, over de gehele wereld.
- Grondregel: Ga met de mensen om zoals je wilt dat zij met jou/jullie omgaan (Matteüs 7,12).
- Een oecumenische levenshouding vraagt van ieder mens om een proces van menswording. Niet het eigen gelijk maar de persoonlijke menswording opent onbekende wegen. De innerlijke strijd en de overgave die dat vraagt, geeft een nieuw levensperspectief.
- De joodse rabbijn Hillel was iemand die naast de eigen school óók de school van de ander heeft bestudeerd. Dit is een grondhouding van oecumene: verdiep je ook in de ander, het gedachtengoed van een ander / anderen.
- Om een ander, met zijn / haar geschiedenis, te leren kennen is het van belang dat je jezelf en je eigen geschiedenis kent.
- Verzoening tussen mensen is mogelijk indien er in onze geschiedenisverhalen ruimte komt voor de blik van een ander op die geschiedenis.
- Het opbouwen van referentiekader in de oecumene vraagt om ordening en een aantal beleidslijnen. Ordening schept ruimte voor het avontuur van de oecumenische proeftuin die wij zijn.

OCEAAN
Steenbokskeerkring
Benguela-Stroom
Agulhas
westenwind
Oppe Guinea Golf v. Guinea
Ascension (Br.)
St Helena (Br.)
Tristan da Cunha
Gough Eil (Br.)
Trinidade (Braz.)
K. de Goede Hoop
K. Agulhas
Sahara
Mauretanie
Republiek
Senegal
Mali
Guinea
Nigeria
Kameroen
Kongo
Angola
Zambia
Zuidwest-Afrika
Botswana
Unie van Zuid-Afrika
Tsjaad
Soedan
Tanganyika
Rhodesia
Mozambique
Benguela
Mossamedes
Walvis Baai
Swakopmund
Lüderitz Bogenfels
Kaapstad
Port Elizabeth
Durban
Port Nolloth
Fernando Poo
Ile Principe
Ile Sao Thomé
Novo Redondo
Lobito
Loanda
Cabenda
Mayumba
Libreville
Port Gentil
Pointe Noire
Brazzaville
Leopoldville
Stanleyville
Elisabethville
Luanda
Lusaka
Salisbury
Bulawayo
Windhoek
Kalahari
Tsjaad-meer
Victoria Nyanza
Albert Nyanza
Kilimandjaro
Nairobi
Mombasa
Khartoum
Omdurman
Port Sudan
Suez
Cairo
Alexandrië
Tripoli
Algerije
Libië
Egypte
Niger
Nigeria
Dahomey
Togo
Ghana
Liberia
Sierra Leone
Guinea
Portugees Guinea
Gambia
Senegal
Mauretanie
Canary Is.
Madeira
Azoren
Kaapverdische Eil.
Sahara
Tibesti
Ahaggar
Air
Tenere
Tuareg
Fezzan
Cyrenaica
Tripolitanië
Barka
Kordofan
Darfoer
Bahr el Ghazal
Bahr el Djebel
Nubië
Woestijn
Kongo
Kasai
Lualaba
Tanganyika-meer
Nyasa-meer
Rhodesia
Transvaal
Oranje-Vrijstaat
Kaapkolonie
Natal
Basoetoland
Swaziland
Mozambique
Madagascar
Comoren
Seychellen
Mauritius
Réunion
Rodrigues
Agulhas-bank
Kaapstad
Port Elizabeth
Durban
Port Nolloth
Walvis Baai
Swakopmund
Lüderitz Bogenfels
Kaapstad
Port Elizabeth
Durban

4. VERBINDING MET DE KERKEN

We zijn een oecumenische proeftuin in verbinding met de kerken. Katholiciteit vraagt dat we ons, als gemeenschap, spiritueel verbinden met de kerk van alle plaatsen en alle tijden én met de zichtbare kerken van deze tijd. Leden van de gemeenschap hebben al of niet een persoonlijke verbinding met een kerk. De gemeenschap heeft vanaf haar oorsprong contact onderhouden met de bisschop van Den Bosch.

4.1 Verbinding als gemeenschap

Vanuit onze ontstaansgeschiedenis zijn we dus als gemeenschap verankerd in de Rooms Katholieke Kerk. Dat is belangrijk voor ons voortbestaan. Het was lang vanzelfsprekend en statisch. Nu maken we een bewuste keus. We zijn als gemeenschap gevestigd binnen het bisdom Den Bosch. In de verbinding met de bisschop van Den Bosch (RKK) ligt voor ons als gemeenschap onze eerste verbinding met de wereldkerk. Dat is het anker en uitgangspunt om het avontuur als oecumenische gemeenschap aan te gaan. Daarnaast en tegelijk verbinden we ons als gemeenschap met de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Oud Katholieke Kerk (OKK). In de toekomst verbinden we ons mogelijk met andere kerken.

Jaarlijks is er een ontmoeting tussen de drie betrokken kerkleiders, de RK bisschop van het bisdom Den Bosch, de PKN classispredikant van de classis Noord-Brabant, Limburg en Reünion Wallonne, de OK bisschop van het bisdom Utrecht en het bestuur van de Gemeenschap De Hooge Berkt met de voorzitter van de Stuurgroep Spiritualiteit en de coördinator van de werkgroep Oecumene. Onze verbinding met kerken en hun vertegenwoordigers zien we als sacramenteel en dienend van aard en is bedoeld als hartelijk en levend, als teken van zichtbare eenheid in Christus.

Stichtingsbestuur Gemeenschap De Hooge Berkt en de werkgroep Oecumene

Als de gemeenschap een zichtbare verbinding met een kerk heeft of aangaat, dan is de voorzitter van het stichtingsbestuur van de gemeenschap formeel de eerste contactpersoon voor de officiële vertegenwoordiger van die betreffende kerk. De gemeenschap (het bestuur) draagt de verantwoordelijkheid voor het opbouwen en in stand houden van de verbinding van de gemeenschap met een kerk. Zij wordt daarbij ondersteund door de werkgroep Oecumene. Een betrokken kerkelijk ambtsdrager hoeft niet de leiding te hebben bij dit proces, maar wordt daarin juist als lid van de gemeenschap

gedragen. Deze ambtsdrager heeft wel een eigen verbinding met zijn/haar kerk (zie hierna bij 4.2. ‘Een lid van de gemeenschap als ambtsdrager’).

Proeftuin
We ontwikkelen initiatieven op het gebied van praktische oecumene in open overleg met de betreffende kerkleiders. De verbinding met de kerken betekent voor ons in de eerste plaats dat we bij onze vieringen de regelingen van de kerken respecteren. Ordening en ruimte gaan daarbij hand in hand. Juist en alleen in de verbinding met de verschillende kerken ontstaat er ruimte voor ons als een proeftuin of laboratorium voor het oecumenisch avontuur dat we aangaan in onszelf en naar buiten. We hebben daarbij oog voor het eigen (samen-) leven én voor het leven van de hele kerk, voor de eigen gaven en inzichten én voor datgene wat overal, altijd, door allen is geloofd.

Verbinding in netwerken met knooppunten
De leden van de gemeenschap onderhouden contacten met mensen of organisaties in de verschillende kerken of de maatschappij. Deze contacten vormen een netwerk met de gemeenschap als knooppunt. De gemeenschap is als knooppunt verbonden met mensen die weer knooppunt zijn in hun kerkelijke en maatschappelijke netwerken en verbanden. De verhoudingen zijn dienend, inspirerend en gezagvol. De werkgroep oecumene ziet het als haar taak om, als gedelegeerde van de gemeenschap, relaties met kerkelijke instanties, gemeenschappen en oecumenische organisaties te onderhouden en nieuwe contacten aan te gaan (zie hoofdstuk 1).

4.2 Verbinding van leden

De verbinding van leden met de kerk is gegeven met hun doop waarmee ze opgenomen zijn in het lichaam van Christus. Ze zijn dan tegelijk (institutioneel-kerkjuridisch) verbonden met een bepaald kerkgenootschap en daarmee lidmaat van die kerk. Deze verbinding begon in het gezin van oorsprong, dat verbonden was in een lokale parochie/bisdom of gemeente. Daarna is de doop meestal bevestigd door vormsel of belijdenis en namen volwassenen verantwoordelijkheid op zich voor het leven als gelovige. Anderen werden lid van een orde of congregatie of gingen voor het leven of voor een termijn een kerkelijk ambt en/ of functie aan. Daarna of daarnaast werden zij lid van Gemeenschap De Hooge Berkt. Leden die als volwassene zijn gedoopt, worden daarmee opgenomen in de kerk. Niet alle leden van de gemeenschap onderhouden een lidmaatschap van een kerkgenootschap. Soms is een bestaand lidmaatschap opgezegd. Ieder lid heeft daarin persoonlijke verantwoordelijkheid. Voor een aantal leden blijkt de gemeenschap te fungeren als hun kerkgemeenschap.

Een lid van de gemeenschap als ambtsdrager
Een lid dat tevens ambtsdrager is, heeft altijd een formele verbinding met zijn/haar kerk door wijding of bevestiging in een kerkelijk ambt. Deze ambtsdrager kan in de gemeenschap voorgaan in de sacramenten als a. de gemeenschap met de betreffende kerk een zichtbare verbinding heeft (belichaamd door het bestuur van de gemeenschap en de betreffende kerkleider), b. de voorganger een delegatie of bijzondere opdracht heeft van zijn/haar kerk en c. hij/zij geroepen wordt door de gemeenschap (zie ook 5.4)

Nieuwe en bestaande vormen van kerk-zijn
We zijn onderweg naar nieuwe vormen van kerk-zijn. Zolang deze nieuwe vormen in een groeistadium zijn, kiezen we ervoor om bestaande regelingen voor verbindingen met kerken te respecteren en te hanteren. Voorlopige nieuwe regelingen kunnen dan worden ontwikkeld in het overleg met de kerken en/of ordes en congregaties.

5. UITWISSELING VAN GAVEN IN DE PRAKTISCHE OECUMENE

Onze bijdrage als gemeenschap ligt vooral in de praktische oecumene, in de praktijk, waar uitwisseling van gaven nieuw leven geeft. We zien het op de verschillende terreinen die hieronder worden beschreven.

5.1 In het samenleven

In de omgang tussen leden is er sprake van praktische oecumene. In het dagelijks samenleven is de verbinding met Christus van centraal belang. De kerkelijke achtergrond speelt er, naast vele andere persoonlijke en sociale factoren, een rol. In het samenleven is uitwisseling van gaven van essentieel belang.

Verschillend van afkomst en achtergrond – uitwisseling van gaven

Leden hebben, zoals gezegd, verschillende achtergronden. Ze zijn afkomstig uit verschillende kerken of zijn zonder kerkelijke achtergrond. Deze afkomst en achtergronden vragen om respect én om vernieuwd toekomstperspectief. Verschillen kunnen vruchtbaar worden als je een gemeenschappelijk kader hebt. Samengevat is dat: God – Christus – de heilige Geest, de Bijbel en het samenleven in gemeenschap. Het gaat echter om meer dan een gezamenlijk kader, namelijk uitwisseling van gaven. Elementen uit de verschillende kerkelijke tradities en gebruiken kunnen een aanvulling van elkaar worden. Zo groeien er nieuwe verhoudingen, waarbij we de ander leren waarderen.

Lidmaatschap van de gemeenschap - gemeenschapsvormend

Het leven van leden krijgt een nieuwe betekenis door hun lidmaatschap van de gemeenschap. De verbinding met hun kerk, familie, orde of congregatie en verdere maatschappelijke achterban wordt er door beïnvloed. Sommigen laten veel achter om zich concreet te verbinden op deze plaats om samen gemeenschap te vormen en open te staan voor anderen, zoals de missie van Gemeenschap De Hooge Berkt (2002) verwoordt:

> De Hooge Berkt is een plaats waar mensen met elkaar gemeenschap vormen om christelijk leven concreet te maken. De gemeenschap wil een vindplaats zijn voor geloof en een plek voor geloofsontmoeting voor ieder die zich hiertoe aangetrokken voelt.

Leden zijn in en met de gemeenschap verbonden door hun lidmaatschap. De verbinding wordt jaarlijks met Pinksteren bevestigd en gevierd. Deze bevestiging is betekenisvol, maar heeft geen kerkelijke status. Ze is wel gemeenschapsvormend. Ieder lid brengt een eigen kleur in, neemt verantwoordelijkheid op zich en zet zich in naar eigen maat en kunnen.

Nieuwe leden – bron van vernieuwing

Nieuwe leden zijn een aanvulling en een natuurlijke bron van vernieuwing. Het is voor hen én voor de gemeenschap belangrijk dat zij worden ‘onthaald’. Respect voor afkomst en achtergrond is voor hen, zoals voor alle leden, van groot belang. Zij brengen eigentijdse aandachtspunten mee en houden de gemeenschap in verbinding met de eigen tijd.

De gemeenschap heeft als opgave ruimte te geven aan dat nieuwe lid en fijnzinnig aan te voelen waar scholing het samenleven dient. Het nieuwe lid heeft als opgave de traditie van de gemeenschap en van de kerk te leren kennen.

Dubbele loyaliteit - verzoening
Een christen die lid is van een bepaalde kerk kan betrokken raken bij een andere kerkelijke traditie. De overgang naar een andere kerk kwetst gemakkelijk het geweten van betrokkenen en van andere gemeenschapsleden. Maar soms ontstaat er een proces van dubbele loyaliteit: niet de overgang van de ene naar de andere kerk, maar een innerlijke verzoening tussen die twee tradities vindt plaats. De gemeenschap kan daarbij een rol spelen als verbindende plek waar dit innerlijk proces van verzoening zich kan voltrekken en uiterlijk vorm kan krijgen.

Gemengde huwelijken – in liefde
Een huwelijk is te zien als een vorm van gemeenschap. Daarin speelt uitwisseling van gaven een belangrijke rol. Dat geldt ook voor gemengde huwelijken waarin de beide partners verschillende kerkelijke bindingen hebben. Het zijn soms levenslang durende oefenplekken voor praktische oecumene, gedragen in liefde. Gemengde huwelijken kunnen niet alleen bestaan dankzij bepaalde oecumenische oplossingen in de theologie, maar zijn ook 'vindplaatsen in het leven' van Godskennis.

5.2 In de ontvangst van gasten

Ontvangst, ontmoeting en verbinding zijn voor ons centrale woorden. Alle mensen die op zoek zijn naar de bronnen van geloof en een plek voor geloofsontmoeting, zijn welkom in de gemeenschap. Ze worden als gast ontvangen voor een ontmoeting of voor een verblijf in de gemeenschap. Dat zien we als een belangrijke opdracht. Het gaat er om dat zij die zoeken naar leven

- in contact kunnen komen met de boodschap van de Bijbel en de hoop die in Christus gestalte heeft gekregen;
- zin en betekenis voor hun leven (terug-) vinden en ontvangen;
- in verbinding leren leven met zichzelf, met hun naasten, met de aarde en met God;
- hun verantwoordelijkheden op de eigen plaats kunnen opnemen.

Gasten zijn welkom om deel te nemen.
Gasten zijn welkom om deel te nemen aan ons leven. Ze zijn voor ons als gemeenschap een bron van inspiratie en vernieuwing. Het is van belang hen persoonlijk te ontvangen, open te staan voor hun leven, hun achtergronden en hun vragen. Ze zijn welkom in ons leven, de ontmoetingsruimte, de maaltijden en de liturgische vieringen. Voor alle gasten geldt dat we: "Vrede aanzeggen aan hen die veraf waren en vrede aan hen die dichtbij waren." (Efeziërs 2, 7). Onder de gasten zijn ook kerkelijke ambtsdragers, pastorale werkers, geestelijk verzorgers en geestelijk begeleiders uit de verschillende kerken. In het netwerk van nieuwe gemeenschappen kan De Hooge Berkt een knooppunt zijn in verbinding met de kerken. Niet al deze nieuwe gemeenschappen gaan een eigen verbinding met een kerk aan, terwijl ze wel vormen van samenleven ontwikkelen die belangrijk zijn voor de kerk van de toekomst.

5.3 In de liturgische vieringen

In de liturgische vieringen staan we in een lange en brede traditie van de kerk waarin verschillende kerkelijke gebruiken samen komen. We ontwikkelen in deze bedding een liturgische cultuur die we in onderstaande punten beschrijven.

Uitgangspunten

- De grondstructuur van de liturgie is katholiek, algemeen christelijk, dat wil zeggen: "…dat wij datgene vasthouden wat overal, wat altijd, wat door allen geloofd is." (zie hoofdstuk 3.2)
- Het Kerkelijk Jaar: we vieren het leven van Jezus Christus, zijn dood en verrijzenis. We sluiten aan bij de hoofdlijn zoals de traditie in verschillende kerken ons die aangeeft. Wat deze hoofdlijn, met de verschillende vieringen en feesten, voor ons betekent staat beschreven in het boekje bij Getuigenkalender-2003, bladzijde 9.
- In het dagelijkse ochtend- en avondgebed en in de Lichtdienst op zaterdagavond gaan leden van de gemeenschap (lekenvoorgangers) voor.
- Lezingenroosters: we volgen voor de zon- en feestdagen zoveel mogelijk officieel vastgestelde lezingenroosters.
- Eigentijdse oecumenische getuigenkalender (2003): daarmee gedenken we een aantal overledenen als getuigen van het leven van Jezus Christus. Het zijn mensen uit de verschillende kerkelijke en spirituele tradities en van alle tijden en plaatsen, met extra aandacht voor vrouwen. Deze kalender groeit met de tijd mee.

Wijze van vieren

- Op zon- en feestdagen vieren we als regel eucharistie of heilig avondmaal. Door de week is er dagelijks een ochtend- en een avondgebed; in de middag is er een stiltemoment. Zaterdagavond vieren we de opstanding van Christus in de Lichtdienst, als opmaat naar de zondag.
- Verschillende vertalingen: in de vieringen gebruiken we verschillende Bijbelvertalingen, meestal de KBS 95. Voor de psalmen gebruiken we verschillende vertalingen en eigen hertalingen.
- Liederen die we een- of meerstemmig zingen zijn afkomstig uit verschillende kerkelijke tradities en muziekstijlen, oud en nieuw. Ook zingen we liederen waarvan tekst en/of muziek in de gemeenschap zijn ontstaan en opgeschreven. We maken eigen verzamelbundels.
- Het Onze Vader bidden we samen, meestal zingend, hand in hand.
- Stiltemomenten zijn er in de vieringen om zonder woorden samen te zijn, in de ruimte van Gods Aanwezigheid, bij jezelf en bij degene naar wie je aandacht uitgaat. Op deze manier is het bij uitstek een verbindend element in de oecumene.
- Gebaren en tekens zoals buigen, kruisteken maken, zitten, staan en knielen, daaraan kan vrij worden deelgenomen. Soms wordt er dansend een beweging uitgedrukt. Gasten kunnen gebaren en tekens van ons en elkaar leren en zo deel nemen in de liturgie. Concreet gebeurt dit bijvoorbeeld in de uitnodiging tot voorbede doen. En als vierende gemeenschap nemen we onze gasten op in de maandelijkse intentieviering, waarin we samen bidden voor allen die zijn opgetekend in het intentieboek – veel gasten maken gebruik van de mogelijkheid om zo om gebed te vragen.
- Kruisbeelden en iconen die we gebruiken komen uit verschillende christelijke culturen.

5.4 Sacramenten in een oecumenische gemeenschap

Met het oecumenische karakter van de gemeenschap hebben we als werkgroep de vraag gesteld welke sacramenten in de gemeenschap kunnen worden gevierd of toegediend en welke bij voorkeur in de eigen kerk of een beschikbare kerkgemeenschap. We hebben daar voorlopige antwoorden op. Deze vraag naar het gebruik van sacramenten in onze oecumenische context houdt verband met onze positie en rol in het kerkelijk veld. We bezinnen ons daarop, samen met mensen van buiten de gemeenschap. In de katholieke kerken zijn er naast doop, vormsel en eucharistie meerdere sacramenten of sacramentele handelingen. In de protestantse kerken worden twee sacramenten bediend: doop en heilig avondmaal. Hieronder beschrijven we onze omgang met de sacramenten in deze gemeenschap.

Voorgangers in de sacramenten

Leden die ambtsdragers zijn, kunnen voorgaan in de sacramenten in de liturgie. Voorgangers in de sacramenten hebben een delegatie of bijzondere opdracht van hun eigen kerk. Ze zijn dus als regel lid van de gemeenschap en worden door de gemeenschap geroepen als voorganger. Op uitnodiging kan een ambtsdrager van buiten de gemeenschap voorgaan.

Een RK priester of diaken in de gemeenschap is gedelegeerd door de bisschop van het bisdom waaraan hij verbonden is óf door de overste/abt van zijn orde. Een OK priester ontvangt van de OK bisschop een delegatie. Bij volwassendoop, vormsel en oecumenisch huwelijk wordt vooraf instemming verlangd door de bisschop van het betreffende bisdom. Een PKN predikant krijgt een bijzondere opdracht van de lokale kerkelijke gemeente, met instemming van de classis en de landelijke synode, om voor te gaan in de sacramenten. Doop, huwelijk en uitvaart worden altijd gemeld aan het kerkelijk bureau.

Vieren van doop, vormsel en belijdenis

Tot nu toe is er in de gemeenschap alleen gedoopt door een RK priester. Het betrof dan volwassenen of kinderen van mensen uit katholieke of protestantse kerken of zonder kerkelijk achtergrond. Het vormsel is bediend door de bisschop of zijn vertegenwoordiger. Dat was soms een RK priester in de gemeenschap. We zoeken nu naar een positie tussen de

verschillende kerken in, waarbij leden van de gemeenschap lid blijven van hun kerk van afkomst. Dat geldt voor leden die in Bergeijk in de gemeenschap wonen en leden en vrienden die elders wonen.

Samen als gemeenschap vieren van eucharistie of heilig avondmaal

Op zon- en feestdagen vieren we in eucharistie of heilig avondmaal het leven van Christus, zijn dood en verrijzenis, als getuigenis van Gods aanwezigheid. Christus is in ons midden aanwezig. Door Hem en met Hem en in Hem ontvangen we nieuw leven. Bij dit vieren gaat, vanuit de gemeenschap, een geordineerd ambtsdrager voor, priester of predikant, samen met een of enkele lekenvoorganger(s). De eucharistieviering of de viering van het heilig avondmaal gebeurt met inachtneming van de gebruiken van de kerk waaruit de ambtsdrager komt. De ambtsdrager is in de viering herkenbaar aan de stola die hij/zij draagt. Iedere aanwezige is welkom om mee te vieren, om deel te nemen aan brood en wijn of om een persoonlijke zegen te ontvangen.

Bedding van de viering van eucharistie en heilig avondmaal

De liturgie van eucharistie of heilig avondmaal wordt, naast de ambtsdrager en een lekenvoorganger, gedragen door leden die samen verschillende taken op zich nemen waaronder: de ontvangst en het welkom, de lezingen, een preek of overweging, het zingen van liederen, muzikale begeleiding, voorbede. De verantwoordelijkheid voor het voorgaan ligt in de eerste plaats bij de werkgroep liturgie. Zij heeft een coördinerende rol en vraagt mensen om een taak op zich te nemen. De werkgroep oecumene ondersteunt de werkgroep liturgie vanuit haar deskundigheid. Alle voorgangers in deze liturgie worden geroepen en gedragen door de gemeenschap. De gemeenschap kent een door de jaren heen gegroeide eigen manier en cultuur van vieren die de bedding vormt voor de ambtsdragers uit de kerken waarmee de gemeenschap een verbinding heeft. Dit is mogelijk doordat de liturgie van de gemeenschap een katholieke structuur heeft (zie 3.2 en 3.3). De verschillen die er zijn mogen zichtbaar worden in de liturgie, ook de pijn van het nog niet volledig verenigd zijn.

Andere sacramenten

Andere sacramenten en sacramentele handelingen waaraan leden en gasten deelnemen zijn:

- **Huwelijkssluiting en inzegening van een huwelijk** - Een huwelijk wordt ingezegend door een priester of predikant van de eigen kerk, eventueel in de eigen kerk. Wanneer het een gemengd huwelijk betreft gaan er twee ambtsdragers samen voor, ieder afkomstig uit een van de twee betreffende kerken. Wanneer een van de partners is aangesloten bij een kerk dan gaat de ambtsdrager afkomstig uit die kerk voor. Wanneer er geen verbinding met een kerk is, kan een huwelijk worden ingezegend in de gemeenschap.
- **Ziekenzalving** - Ziekenzalving wordt bediend in een kleine kring of in een gebedsdienst met een priester of predikant.
- **Biechtgesprek** - Een biechtgesprek heeft iemand persoonlijk, met een priester of predikant.
- **Viering van schuld en vergeving** - Viering van schuld en vergeving gebeurt in een gezamenlijke viering met een priester of predikant.

Registratie van sacramenten

Een gedelegeerde voorganger kent met de eigen kerk een regeling voor registratie van sacramenten. De gemeenschap zorgt voor de registratie van sacramenten die in de gemeenschap zijn bediend:

- De gemeenschap houdt een eigen registratie bij van de sacramenten van doop, vormsel en huwelijk. Dit register heeft geen officiële kerkelijke status. De gegevens van doop, vormsel en huwelijk worden doorgegeven aan de plaatselijke kerken.
- Een oecumenisch huwelijk kan op twee plaatsen worden geregistreerd.
- De kerkelijke gegevens van leden die elders al waren gedoopt, gevormd, belijdenis hebben gedaan of zijn gehuwd, kunnen worden doorgegeven aan de plaatselijke kerken als dat gewenst en mogelijk is. Dit gebeurt door de leden zelf.

5.5 Bijzondere vormen van vieren

We vieren op zondag een aantal keren per jaar in een andere vorm dan eucharistie of heilig avondmaal: a. vieringen van Woord, gebed en gebaar of b. agapè-vieringen. In deze vormen verkennen wij de ruimte van liturgie. Ze bieden de mogelijkheid dat andere dan kerkelijke ambtsdragers voorgaan. Ook in deze vieringen is iedereen welkom.

5.6 Vieren bij uitvaart

Bij een afscheids- of uitvaartviering staat niet de vierende gemeenschap, maar een persoon centraal. Dan wordt als regel gekozen voor een ‘Bijzondere vorm van vieren’ zodat iedere aanwezige zich welkom kan voelen. We willen niet de vorm van een sacramentele viering overnemen, als dit naar onze mening niet gepast is met het oog op de aanwezigen. Een ‘Bijzondere vorm van vieren’ geeft ruimte aan de uitnodigende familie of groep en aan ons als ontvangende gemeenschap om samen een passende vorm te zoeken. In deze viering kunnen sacramentele handelingen worden opgenomen, zoals ‘de laatste eer’. De viering heeft het karakter van een dankdienst voor het leven van een mens, in het licht van de verrijzenis.

5.7 Deelname aan vieringen elders

Enkele leden nemen, al of niet geregeld, deel aan vieringen in de kerkgemeenschap waarmee ze zijn geëngageerd, de RKK, PKN, OKK, de Doopsgezinde gemeenschap, Oostersorthodoxe kerk, Vrije Evangelische Gemeente. Dit geeft ons de mogelijkheid om niet alleen gasten te ontvangen, maar ook zelf te oefenen in gast te zijn, of verantwoordelijkheid op ons te nemen voor vieringen in de kerken waarmee we als lid verbonden zijn.

5.8 Oecumenische vieringen met lokale kerken

Lokaal vieren we een aantal keren per jaar samen met de RK parochie en met de PKN gemeente in een gezamenlijk avondgebed: Adventsvieringen; de Week van gebed voor de Eenheid van de christenen; de Wereldgebedsdag. Oecumene leert ons globaal te denken, wereldwijd. Ons handelen echter begint ook lokaal, in onze eigen woonomgeving met de mensen waarmee we deze plaats Bergeijk bewonen.

5.9 Diaconie, omzien naar elkaar

Dat we onder één dak leven zien we als een gave en een opgave om naar elkaar om te zien, zodat het hele lichaam, de gemeenschap, gezond wordt. In samenwerking met de lokale kerken zien we ook om naar de armen onder de christenen in onze omgeving die in nood zijn en alle mensen die het ontbreekt aan aandacht en liefde. Als gemeenschap hebben we lokaal, samen met de RK parochie en de PKN gemeente een noodfonds opgericht voor mensen die in tijdelijke financiële nood verkeren.

6. TEN SLOTTE

Oecumene, gave en opgave. Een stevig proces en ontwikkeling in de tijd en door mensen heen, in het brede speelveld van de christenheid. Met deze notitie hebben we een referentiekader neergezet met betrekking tot onze verbinding met de kerken en de betekenis van oecumene voor onze gemeenschap. Dit was de eerste opdracht die we ons als werkgroep, op uitnodiging van het bestuur, hebben gesteld. We hebben nagedacht en verwoord wat wij verstaan onder oecumene in de context van onze gemeenschap en daarin enkele uitgangspunten geformuleerd. Daaruit vloeide de gave en opgave van de verbinding met de kerken voort. Vanuit de praktijk van ons gelovig samenleven konden we vervolgens een breed palet van praktische oecumene beschrijven. Het bezig zijn met deze notitie heeft ons als werkgroep vreugde gebracht in het samen zoeken en elkaar bevragen. Soms in verwondering luisterend, en steeds door de verschillen heen zoekend om samen te zijn en te blijven, in de diversiteit en de eenheid.

Hoe nu verder?

Ons verlangen is uiteraard om deze notitie te presenteren in de Gemeenschap. Een aantal mensen heeft onderweg meegelezen en reacties gegeven. Nu mag de notitie landen en gaan leven in de breedte van de Gemeenschap. We zullen daarvoor vormen vinden, zodat we het oecumenisch bewustwordingsproces gaande houden. We willen de notitie ook aanbieden aan onze partners in dit oecumenisch proces: aan de kerkleiders, met wie we jaarlijks in gesprek zijn, aan andere gesprekspartners buiten de gemeenschap, aan vrienden en mensen die op ons betrokken zijn en vooral aan alle christenen ter bemoediging. De beweging gaat verder en we zijn met vertrouwen op weg.

Werkgroep Oecumene,
Koos van Etten, Barend de Graaf, Petra Speelman, Leonie van Straaten en Sybe Travaille (voorzitter)

Gegevens beeldmateriaal

Pagina		Vormgeving
1	Voorzijde, Logo in Brons, kapel Gemeenschap De Hooge Berkt, GDHB	Walle Nauta
4	Sfeerfoto omgeving	
6	Ontvangstruimte Lavra, GDHB	
11	Corpus van Christus, kapel GDHB	onbekend, deel van Calvarie,
15	Tango, beeld in brons, tuin GDHB	Lies Haveman
16	Icoon geschilderd naar de icoon de heilige Drie-eenheid van Andreij Roebljov, GDHB	Lucia Lipkens-Janssen
19	Aardbol, kapel, GDHB	
22	Liturgisch centrum , kapel GDHB	
29	Ontmoeting, sculptuur tuin GDHB	Harrie Verweijen

Uitgave De Hooge Berkt ©

Met dit document Oecumene, gave en opgave ligt het resultaat van een gezamenlijk proces in uw handen. Als werkgroep Oecumene van Gemeenschap De Hooge Berkt zijn we dankbaar dat we onze positie en koers in de oecumene op deze wijze inhoud en vorm hebben kunnen geven en verwoorden. Dit document is een vrucht van gemeenschapsleven, van vele gesprekken, van ons verdiepen in de ene Bron, ook in wat en wie ons vreemd is, van zoeken naar dialoog en dragen van wat niet te zeggen is, wat (nog) niet te vieren is. We zijn dankbaar voor de gemeenschapsleden en voor de externe betrokkenen die intensief hebben meegelezen. Zij hebben ons geïnspireerd en bemoedigd. We ontvingen in alle ontmoetingen meer zicht en inzicht op ons gaan en staan als oecumenische gemeenschap. Wat we ontvingen willen we middels dit document breed delen – in de hoop dat we met steeds meer betrokkenen samen op weg zijn in deze wereld en in deze tijd.

De schrijvers zijn allen lid van de Gemeenschap De Hooge Berkt en vormen samen de werkgroep Oecumene. Op de foto van links naar rechts: Leonie van Straaten, priester in de Oud Katholieke Kerk, Petra Speelman, predikant in de Protestantse Kerk in Nederland, Sybe Travaille, initiator en voorzitter, Barend de Graaf, lid van de PKN gemeente in Bergeijk, Koos van Etten, Kruisheer en priester in de Rooms Katholieke Kerk.

Gemeenschap De Hooge Berkt
Hooge Berkt 16, NL- 5571 TH Bergeijk,
T 0497 55 17 20, bergeijk@hoogeberkt.nl
www.hoogeberkt.nl